

*Кільченко Алла Віленівна,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ*

БІБЛІОМЕТРИЧНІ ТА НАУКОМЕТРИЧНІ СИСТЕМИ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Щоб відповідати сучасним викликам сьогодення, науковим установам і вишам необхідно спиратися на актуальні інноваційні дослідження, враховувати передовий досвід накопичених досягнень, і на цій основі робити прогнози, визначати тенденції та перспективи розвитку освітньої галузі.

Бібліометричні та наукометричні системи є інструментом моніторингу й аналізу наукової інформації та підтримки наукових досліджень. Засновником бібліометрії та наукометрії вважають зарубіжного вченого Ю. Гарфілда, який у 1963 р. створив «Покажчик наукового цитування» (SCI, ScienceCitationIndex).

В роботі [3] колективом авторів надається визначення таких термінів як: *наукометричні бази даних* (БД) – (бібліографічні та реферативні БД, що є інструментом для відстеження цитованості наукових публікацій), *основні наукометричні* показники (індекс цитування, індекс гірша, імпакт-фактор). Поняття «*бібліометрія*» визначено в колективній роботі [2, с. 16]: «...науковий напрям, заснований на методах кількісного аналізу бібліографічних характеристик документів, що дають основу для їх якісної оцінки».

Найбільш популярними в застосуванні міжнародними наукометричними БД є: Scopus, Web of Science (WoS), Google Scholar, Webometrics Ranking of World Universities, Journal Citation Reports, Scimago Journal & Country Rank (SJR), Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) та ін. Метою цих БД є відстеження цитованості та рейтингів як окремих учених, так і наукових організацій, визначення імпакт-фактору наукових видань, а також їх впливу на освітню галузь.

Серед вітчизняних наукометричних та реферативних БД можна вирізнити такі:

- **Україніка наукова** – реферативна БД з формування реферативних ресурсів України, яка надає вільний доступ до відомостей щодо результатів наукової діяльності дослідників. Щомісячне поповнення записів – від 3,5 до 4 тис. (<http://www.nbuv.gov.ua/node/512>);
- **Відкриті архіви України** – електронні архіви з відкритим доступом до наукових праць вітчизняних учених (<https://oai.org.ua>);

- **Наукова періодика України** – зібрання майже 2,7 тис. електронних версій журналів та збірників наукових публікацій вітчизняних учених (<http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>);
- **Бібліотека авторефератів дисертацій** – повнотекстова електронна база авторефератів дисертацій, що захищені в Україні за період 1998-2012 рр. (<http://www.nbuv.gov.ua>);
- **Наука України – доступ до знань** – інформаційний портал, що містить реєстр вітчизняних учених, наукових установ і бібліотек та їх науково-інформаційних ресурсів (<http://nbuv.gov.ua/node/2456>);
- **Бібліометрика української науки** – інформаційно-аналітична система, бібліографічна та реферативна БД для відстеження цитованості наукових публікацій, індексів впливу діяльності окремих вчених і дослідницьких колективів та багато ін. (<http://www.nbuv.gov.ua/bpnu>);
- **Open Science in Ukraine (OSU)** – проект з комплексної підтримки електронних версій наукових журналів у Web-просторі, що надає посилання на міжнародні та регіональні наукометричні БД, електронні бібліотеки науково-освітніх організацій (<https://openscience.in.ua>);
- **Український індекс наукового цитування** – система наукометричного моніторингу суб'єктів вітчизняної наукової діяльності для забезпечення збору, опрацювання та надання доступу щодо показників активності як окремих учених, так і наукових організацій України (<http://uincit.uran.ua/scientists/fronts/about>) [1].

Створення та використання науковою спільнотою подібних національних бібліометричних і наукометричних проектів та їх подальша інтеграція в єдину інформаційно-аналітичну систему сприятиме отриманню актуальних рейтингових показників щодо вітчизняного наукового потенціалу. Перед науковцями країни постає завдання навчитися використовувати ці БД у науково-педагогічній діяльності з метою визначення пріоритетних напрямів наукових і науково-педагогічних досліджень.

Список використаних джерел

1. Бібліотека. URL: bibl.hgra.jimdo.com/науковцям/наукометричні-бази: (дата звернення: 06.03.2019).
2. Бредихин С. В., Кузнецов А. Ю. Методы библиометрии и рынок электронной научной периодики. Новосибирск : ИВМиМГ СО РАН, НЭКОМ, 2012. 256 с.
3. Спірін О. М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В., Лупаренко Л. А. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. № 5 (55). С. 136-174. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501/10/> (дата звернення: 06.03.2019).